

Hjälpmiddel för arbetsterapeuter:

Domkraften som lyfter sängar

Distriktsarbetsterapeut Lennart Niva, Råneå, har uppfunnit ett hjälpmedel för arbetsterapeuter. Tillsammans med en tekniker har han konstruerat en mekanisk domkraft som fungerar som hjälpmedel vid monteringen av sängförhöjningsben.

Efter en testperiod på drygt sex månader och en positiv utvärdering är uppfinningen nu mogen för produktion i begränsad industriell skala.

Lennart Nivas uppfinning började som ett projektarbete inom ramen för en ergonomikurs på 10 poäng vid Vårdhögskolan i Norrbotten.

Han gjorde projektarbetet tillsammans med en annan arbetsterapeut, Cecilia Björklund.

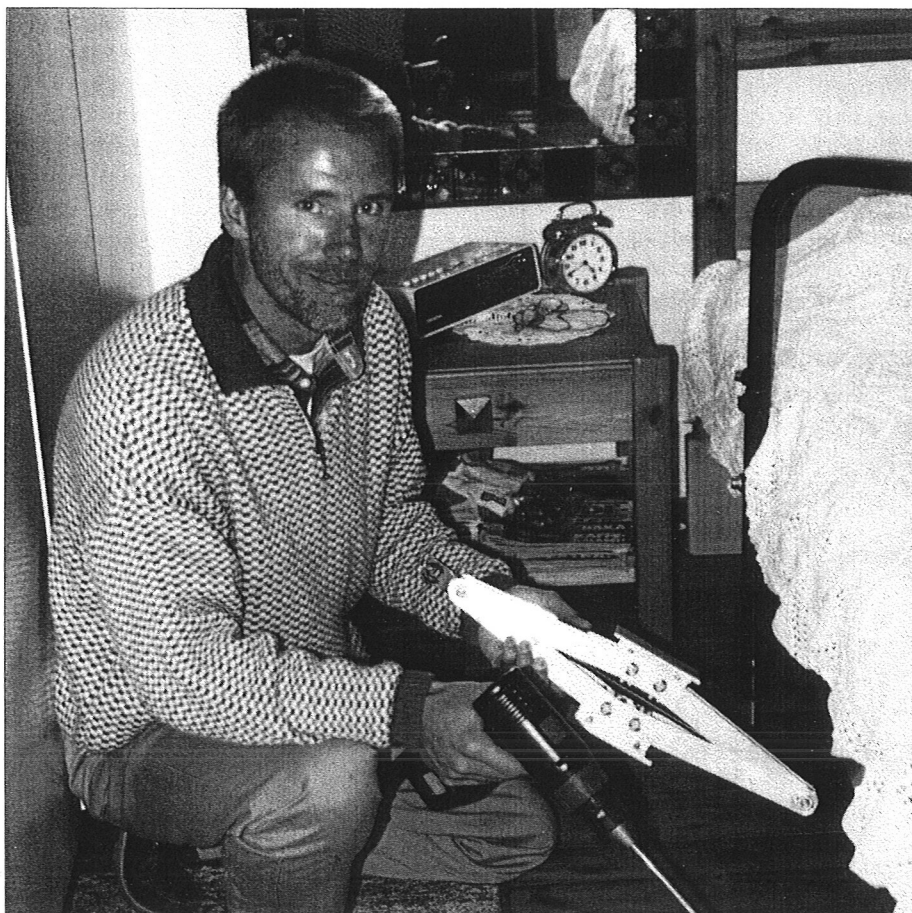
De konstaterar bl a:

-Distriktsarbetsterapeuten har mycket varierande arbetsuppgifter vilket så gott som helt utesluter nutidens ergonomiska problem i form av monoton och dåliga möjligheter till påverkan.

Dåliga arbetsställningar. -I stället dominerar det klassiska ergonomiska problemet med dåliga arbetsställningar. Vid en enkätförfrågan till elva arbetsterapeuter i Luleå primärvårdsområde framkom att alla utom två ansåg att det var ett ergonomiskt problem att sätta sängförhöjningsben på sängar hemma hos patienterna.

Problemen kunde delas in i fyra områden:

1. Det fysiska rummet. Sängen är ofta placerad i ett hörn i sovrum som är små och tätplacerade. Ofta med tunga otympliga möbler och många

Lennart Niva, distriktsarbetsterapeut i Råneå har uppfunnit ett hjälpmedel för arbetsterapeuter. Här demonstrerar han domkraften och skruvdragaren med vars hjälp man kan lyfta sängar.

mattor. Avställningsytorna runt sängen är fyllda med saker för den personliga servicen samt minnessaker.

2. Typ av säng. Sängens tyngd, storlek och design ger konsekvenser för arbetsställningarna.

3. Hjälpmidlet. Sängförhöjningsbenens konstruktion gör att de kan vara svåra att montera. De kan också falla eller lossna vid förflyttning av sängen.

Detta gör att arbetsterapeuten ofta måste krypa in under sängen för att korrigera förhöjningsbenen.

4. Arbetstekniken. Det är ofta helt omöjligt att arbeta ergonomiskt riktigt på grund av ovannämnda faktorer. Lyften av en tung säng sker i kombination med vridning och böjning. Lyften sker företrädesvis på tre sätt:

-Arbetsterapeuten lyfter med båda händerna och placerar dit sängförhöjningsbenen med en fot.

-Arbetsterapeuten står på knä, lyfter med en hand och placerar dit förhöjningsbenen med andra handen.

-Arbetsterapeuten lyfter sängen med en/två händer och placerar den på ett

knä och sätter därefter dit förhöjningsbenen.

Lennart Niva mötte bl a arbetsterapeuter som beskrev lyftprocessen så här målände:

Akrobatik. -Utprovaren bör vara utrustad med fullgoda akrobatiska färdigheter, atletiska egenskaper och vara insatt i lyftteknikens alla metoder.

-De arbetsterapeuter som inte angav ergonomiska problem vid enkäten hade båda haft assistans av annan person vid dessa arbetsuppgifter.

Lennart Niva själv har sett arbetsterapeuter i de mest vidunderliga ställningar under utprovning av sängförhöjningsben.

-Ett exempel på det är att man kryper under sängen och lyfter den med ryggen medan man försöker passa in förhöjningsklossarna i sängbenen, säger han.

Projektarbetet ledde till en ansökan till utvecklingsfonden i Norrbotten om pengar för att utveckla domkraften och låta arbetsterapeuter testa den under realistiska omständigheter.

Domkraften placerades ut på hjälpmedelsförråden i Gällivare, Boden och Luleå samt filialförråden i Råneå och Älvsbyn.

Lennart Niva som har Råneå som bas hade domkraften placerad i arbetsterapeuternas gemensamma leasingbil. På det sättet fanns den alltid tillgänglig utan att man behövde gå och hämta den inför varje hembesök.

-Utvärderingen visar att arbetsterapeuterna använde domkraften, att den fungerade bra och underlättade lyften. Majoriteten av arbetsterapeuterna som provat domkraften anser att det är bra att ha tillgång till denna typ av lyfthjälpmedel vid hembesök.

-Det är ett glädjande resultat, säger Lennart Niva.

Enkel teknik. Med hjälp av landstinget har hjälpmedlet presenterats i andra län och tillverkningen påbörjats. Lennart Niva har konstruerat domkraften tillsammans med en hjälpmedelsingenjör i Norrbotten. Deras stora problem till en början var att konstruera en apparat som var lätt, stabil och med enkel teknik för att använda att den skulle accepteras.

-Vi var beredda på ett visst motstånd, men det gick bättre än vad vi trott. Men vi fick klagomål till en början på att domkraften var för otymplig. Vi lyckades minska vikten ytterligare utan att stabiliteten försämrades, och sen började den användas, säger Lennart Niva.

Lennart Niva är förutom uppfinnare och distriktsarbetsterapeut i Råneå också verksam på vårdhögskolan där han undervisar inom ramen för skolans uppdragsutbildning.

-På sätt och vis ligger det i arbetsterapeutens yrkesroll att uppfinna. Varje möte med en patient är en unik situation som kräver nya och anpassade lösningar. Ens kreativa förmåga sätts hela tiden på prov och det gäller att hitta bästa möjliga lösningar för att hjälpa patienten till en meningsfull tillvaro, säger Lennart Niva.

-Att man kan konstruera något som underlättar kollegornas arbete är också roligt, säger han.

Jag ser lyften som en arbetsmiljöfråga och att leva som man lär. Intresserade kollegor som vill prova domkraften är givetvis välkommen att höra av sig, säger han.